

James Temme er til vanlig dosent i radiografi ved universitetet i Nebraska. I Haiti var han del av det nasjonale teamet DMORT (Disaster Mortuary Operational Response Team). For å få innpass der, må man gjennom en lang søknadsprosess og ta en rekke kurs.

Tøft identifiseringsarbeid

Det var flere amerikanske ofre i Haiti-jordskjelvet. Amerikanske myndigheter sendte derfor en delegasjon til Port au Prince med det for øye å identifisere amerikanske ofre. Rettsradiograf James Temme var en av dem som reiste, og i et innlegg på ISRRT fortalte han om opplevelsen.

TEKST: TONE RISE

Hold Pusten på ISRT 2014

- Mange slektninger ringte utenriksdepartementet og meldte om savnede etter Haiti-katastrofen. Lokalt hadde ikke haitierne kapasitet til å håndtere identifikasjon. Derfor dro vi, forteller Temme.

– Det ble satt opp et midlertidig likhus på flyplassen i Port au Prince. Sikkerheten

var høyt prioritert, og vi fikk assistanse både av FN og amerikansk militære.

Verdig avslutning

Temme var der i to uker. På grunn av taushetsplikt kan han ikke oppgi til Hold Pusten det eksakte tallet på hvor mange

de identifiserte, men han viser til avisen USA Today, som skriver at det dreier seg om i underkant av 200.

De så etter det vanlige: Protoser i hofter eller knær, tannkroner og så videre.

Når en person var blitt identifisert, ble levningene lagt i en ekse sammen med eventuelle klær, som amerikansk militærpersonell sørget for å vaske, slik at de var fri for gruvekkende eller ekle detaljer.

– Eskene ble så sendt til USA slik at familien kunne få en verdig avslutning, noe som jo er av enorm betydning for folk, sier Temme.

Tøft arbeid

Han forteller om tøffe dager:

– Det var 35 grader, og luftfuktigheten lå på 95 prosent. Da kan man selv tenke seg hvilken tilstand disse levningene var i. Men også hvor tungt arbeidet var.

– *Det må ha luktet en del?*

– Alle som skulle inn i lokalet vi brukte, var ikledd heldekkende

Varmen var plagsom, og verre ble det med heldekkende beskyttelsesutstyr, forteller James Temme.

FOTO: PRIVAT

«Intet menneske ved sine fulle fem kunne gjort dette uten å bli preget følelsesmessig.»

beskyttelsesutstyr, blant annet ansiktsmasker som dekket nese og munn og dobbelt sett med hansker. Til tross for det: Stanken var forferdelig, men man vente seg til den etter hvert.

Men all innpakningen og den høye lufttemperaturen var ingen god kombinasjon.

– Varmen var nesten uutholdelig. Vi måtte få målt blodtrykket hele tiden, og vi måtte drikke store mengder vann.

Tilbud om krisehjelp

– *Hvordan ble levningene plukket ut, med andre ord: Hvordan visste dere at akkurat de levningene dere undersøkte, tilhørte amerikanere? Eller gjorde dere ikke alltid det?*

– Vi visste det. Teamet vårt besto av en rekke ulike fagfolk, deriblant politietterforskere og rettsmedisinere som gjorde nødvendige undersøkelser og fulgte opp ledetråder og tips.

– *Hvor vanskelig var oppgaven, var det noen dere ikke klarte å identifisere?*

– Teamet vårt identifiserte alle levningene vi fikk i oppgave å undersøke.

– *Hvordan påvirket arbeidet deg psykisk?*

– Intet menneske ved sine fulle fem kunne gjort dette uten å bli preget følelsesmessig. Derfor hadde vi krisespesialister som var tilgjengelige både rett etterpå og flere måneder fremover. ■

Fikset mobilrøntgentilbud

Australske Ingrid Klobasa-Egan holdt et innlegg om hvordan hun fikk ideen til å få i gang et mobilrøntgen-tilbud i hjembyen Sydney.

– Det begynte med at jeg en dag jeg var på jobb på sykehuset, observerte en akutt pasient, en dame på nitti som lå og ventet på å komme inn til røntgen. Hun gråt og sa hun ville hjem til strikkingen sin. Men det varte og rakk. Da hun endelig var ferdig på røntgen, ventet hun igjen, denne gang på sykebilen som skulle frakte henne hjem, sa Klobasa-Egan.

Før hadde hun ikke interessert seg for geriatrirøntgen.

– Men den episoden vekket meg. Og jeg gikk i gang med å prøve å overtale ledelsen til å gå med på at de skulle opprette et mobilrøntgentilbud, og deretter klarte jeg å skaffe statlig støtte slik at vi fikk kjøpt inn en bil og et mobilt røntgenapparat. To stillinger ble satt på dette.

De estimerte at rundt 80 pasienter i måneden kunne spare turen til akuttten som følge av dette. Det viste seg å stemme ganske godt, og nå som prosjektet har holdt på en stund, har de registrert at av disse slipper 87 prosent å følges opp på sykehuset i ettertid.

Siden prosjektet har gått så bra, har Klobasa-Egan allerede neste mål klart:

– Å få til en mobil UL-enhet rettet mot den samme brukergruppen!
tone.rise@holdpusten.no

Ingrid Klobasa-Egan håper og tror mobilrøntgen skal øke i det offentlige Helse-Australia.

- Myndighetene vil måtte innse at mobilrøntgen innebærer besparelser på alle plan, sier hun til Hold Pusten.

FOTO: TONE RISE